

MATERIALS
OF THE XI INTERNATIONAL SCIENTIFIC
AND PRACTICAL CONFERENCE

«FUNDAMENTAL AND APPLIED
SCIENCE-2015»

October 30 - November 7, 2015

Volume 2
Economic science

Sheffield
SCIENCE AND EDUCATION LTD
2015

К.е.н., доцент Королюк Т.М.
Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя, Україна

РИЗИК В СИСТЕМІ ОБЛІКУ

Сучасні умови розвитку економіки зумовлюють необхідність в системі управління діяльністю господарюючих суб'єктів вивчення та оцінки зовнішніх та внутрішніх факторів, які позитивно або негативно впливають на їх діяльність. Невизначеність їх впливу є першопричиною ризику, який притаманний діяльності будь-якого господарюючого суб'єкта.

Ризик - це багатогранне поняття, яке часто пов'язують із втратами, негативними наслідками. Та це лише одна із інтепретацій розуміння ризику, оскільки ризик та доходність знаходяться в прямій залежності: вища доходність діяльності підприємства завжди пов'язана з високим ступенем ризику. Так, В.В. Ковальов розглядає ризик і доходність як дві взаємопов'язані категорії: «активи, з якими асоціюється відносно більший розмір можливих втрат, розглядаються як більш ризиковані. Відповідно до таких активів пред'являються і більш високі вимоги по відношенню їх доходності» [1, с. 404].

В процесі діяльності господарюючого суб'єкта невизначеність в бухгалтерському обліку найбільше проявляється в процесі формування даних обліку та фінансової звітності, а також в процесі прийняття управлінських рішень користувачами облікової інформації. Невизначеність в бухгалтерському обліку формується при відсутності якісної інформації та в результаті невизначеності в бухгалтерських стандартах обліку та звітності.

Вивчення вітчизняних П(С)БО засвідчило ототожнення ризику з невизначеністю підприємницької діяльності, що не дає можливості визнавати ризик як об'єкт бухгалтерського обліку. До того ж невизначеність - це лише причина виникнення ризику і ототожнювати різні за змістом поняття не можна. Вітчизняне законодавство в системі обліку визначає ризик як супутній елемент операцій, що здійснюються, і інформація про ризики відображається в системі рахунків при розкритті особливостей здійснення господарських операцій.

Проблематика бухгалтерських ризиків є недостатньо опрацьованою сферою як бухгалтерського обліку, так і науки про ризики. Однак важливо відмітити, що окремі вчені вивчають дану тему у своїх дослідженнях. Так, відомий американський економіст Леопольд Бернстайн відмічає: «Бухгалтерський ризик має першопричиною фактор людської природи, а також неточність, властиву основному процесу обліку. Він також має місце через наявність альтернативних принципів обліку, нечіткого критерія, який визначає їх, і, відповідно, нечітких стандартів на практиці. Відсутність гарантій відносно стандартів чи методів та способів їх використання може призвести до широкого різноманіття результатів і, відповідно, до високого ступеня невизначеності» [2, с. 56]. В той же час, А. Є. Шевельов підкреслює, що «бухгалтерський ризик пов'язаний з можливими помилками при формуванні бухгалтерською службою економічної інформації про підприємство» [3, с. 102].

В «Концепції розвитку бухгалтерського обліку та звітності в Російській Федерації на середньострокову перспективу» зазначається, що реформування системи бухгалтерського обліку в стратегічному напрямку як основного інформаційного джерела задоволення інтересів різних груп користувачів повинно бути спрямовано на підтримку цілісності системи обліку та виявлення впливу ризиків (неадекватність реальної економічної ситуації, неспівставність інформації та ін.) на стабільність функціонування та розвитку підприємства [4]. Тобто відзначається важливість системи бухгалтерського обліку як інструмента управління ризиками підприємства і наголошується на проведенні детальних досліджень щодо визнання ризику як об'єкта бухгалтерського обліку.

Інститут сертифікованих фінансових аналітиків Великобританії запропонував Модель всеохоплюючої звітності бізнесу, в якій серед основних резервів підвищення вартості бізнесу названо мінімізацію ризиків [5]. При цьому для управління ризиками бізнесу обґрунтовано використання інструментів бухгалтерського обліку. Це дасть можливість, в свою чергу, в системі обліку забезпечити оцінку можливих наслідків ризиків (загроз) та сприяти розробці заходів для їх мінімізації.

Ризик в системі обліку носить суб'єктивно-об'єктивну природу. З одного боку, він пов'язаний з вибором певних альтернатив, розрахунком (якщо є така можливість) ймовірностей їх результату. Тобто ризик реалізується через суб'єкта - людину, яка приймає рішення. Людям притаманно помилятися, в тому числі і при прийнятті господарських рішень. Крім того, різні суб'єкти гос-

подарювання мають різні цілі діяльності, різний юридичний статус. Все це обумовлює наявність суб'єктивної складової ризиків в обліку. З другого боку, ймовірна сутність господарської діяльності суб'єктів господарювання, відсутність можливості чітко передбачити її кінцеві результати, невизначеність, спричинена дією об'єктивних, незалежних від суб'єкта факторів середовища, обумовлюють наявність у ризиків в обліку об'єктивної складової. Таким чином, суб'єктивно-об'єктивна природа ризику в обліку визначається тим, що він породжується процесами як суб'єктивного характеру, так і такими, існування яких в кінцевому підсумку не залежить від волі та свідомості людей.

Література:

1. Ковалев В.В. Финансовый учет и анализ: концептуальные основы / В.В. Ковалев. - М: Финансы и статистика, 2004. - 720 с.
2. Бернштейн Л.А; Анализ финансовой отчетности: теория, практика и интерпретация / Л.А. Бернштейн; перевод с англ. / Науч. ред. перевода чл.-корр. РАН И.И. Елисеева. Гл. редактор серии проф. Я.В. Соколов. - М.: Финансы и Статистика, 1996. - 624 с.
3. Шевелев А.Е, Риски в бухгалтерском учете: учебное пособие / А.Е. Шевелев, Е. В. Шевелева. - М: КНОРУС, 2007. - 280 с.
4. Концепция развития бухгалтерского учета и отчетности в Российской Федерации на среднесрочную перспективу, утверждена Приказом Министерства финансов РФ от 01.07.2004 года №180. [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://www.rg.ni/2/>
5. Marchand Donald A. Competing with Information. A Manager's Guide to Creating Value with Information Content - Chichester: John Wiley&Sons, 2000. - 352 p.